

Uunga siunnersuut: Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xxx 2016-imeersoq

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera**Aallaqqaasiut**

Naalakkersuisut sinnerlugit kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik matumuuna saqqummiussissaanga. Inatsisip nutaap matuma Missingersuutit pillugit inatsit 1999-imeersumi immikkoortunik arlalinnik taarsiillunilu immikkut ilasissaaq.

Piareersaataasumik sulineq

Missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsisissatut siunnersuut, Naalakkersuisut kommunillu peqataaffigisaannik, ukiorpaalunni sulinerup inernerivaa. Politikkikkut ataqatigiissaarisogatigiinnik Missingersuutit Naatsorsuutillu pillugit Siunnersuisogatigiinnik, pisortani missingersuutit naatsorsuutillu pillugit suliassa qarfimmi allaffissornikkut suleqatigiinnik, KANUKOKA-mit, kommuninit kiisalu Naalakkersuisut allattoqarfiannit sinniisunik peqataaffigineqartumit ilaatitsisumik, inatsisissatut siunnersuut kinguneqartumik suleqatigiinnermit pilersinneqarsimavoq. Inatsisissatut siunnersuutip suliarineqarnera pillugu Inatsisartut arlaleriarlutik paasitinneqartarsimapput, immikkut 2014-imut aamma 2015-imut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarutitigut kiisalu 2016-imi Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuummut nalinginnaasumik oqaaseqaatitigut. Tamatuma saniatigut ilanngunneqarsinnaavoq, missingersuutit pillugit inatsimmik allanngortitsinissamik nukittorsaanissamillu siunertaqartumik, siusinnerusukku qinigaaffimmi Inatsisartut aalajangiussassatut siunnersuummik akuersissuteqarsimammata (UPA2012/64). Aamma aalajangiussassatut siunnersuut taanna inatsisissatut siunnersuummi matumani aallaavittut atorneqarpoq.

Torersuunissarlu pillugu oqaatigineqassaaq, aaqqiissummik, erseqqissaanernik imaluunniit inatsisiliornermut tunngasunik allannguinnernik imaqartumik, siunnersuutip siullermeerneqannginnerani Naalakkersuisut nassiussisimammata. Ilaatigut Kommune Kujalliup tusarniaanermut akissutaa annertoq allannguutini tunngavigineqarpoq.

Aningaasaqarnikkut unammilligassat, aningaasaqarnikkut aqutsinermik pitsaaneruseqarsimammat

Inuiaqatigiinni ineriartornerup kingunerisussaavaa, ukiuni aggersuni amerlasuuni ikinnerusut amerlanerusunik pilersuinissaat. Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiit maannakkut aningaasartuutit isertitallu naapertorlugit siumut missingersuutaanni takuneqarsinnaavoq, pisortat aningaasaqarnerata atasinnaassusaani unammilligassaqaarsaq. Unammilligassat ukiuni aggersuni malunnartumik annertusiartortussat. Tamanna pisortani suliassaqaarfiit assigiinngitsut iluanni akornannilu pingaarnersiuiernerut nutaanik piumasaqaateqalersitsivoq. Kiisalu naammassisaqarsinnaanermi ineriartornermut tunngatillugu aamma aningaasaqarnikkut aqutsinerut atortussanik pitsaanerusunik piumasaqaateqalersitsilluni.

Aningaasaqarnikkut aqutsineq pitsaanerusoq aamma ingerlaavartumik siunissarlu ungasinnersuoq eqqarsaatigalugu pingaarnersiuiineq pillugu politikikkut oqallinnerit Namminersorlutik Oqartussat kisimik suliassarinnigilaat, aammali kommunit suliassaavoq. Pisortani aningaasaqarnermi sionatigornit ullumikkut kommunit initunerupput. Suliassanik nutserinermi aqqissuussaananermik aqqissuusseqqinnermi ilimagineqaarsutut, pisortat ataatsimut aningaasaqarneranni kommunit pissai suli siunissami annertunerussasut ilimagineqarpoq. Pisortani suliaqarfimmi aningaasaqarnikkut aqutsineq pitsanngorsarniarlugu ukiuni kingullerni Naalakkersuisut, borgmesterit KANUKOKA-llu akornanni, kinguneqarluartumik suleqatigiittoqarsimavoq.

Missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsisissatut siunnersuut kommunit Namminersorlutillu Oqartussanut, ullumikkornit aningaasat atornissaannut kiffaangissuseqarnermik killilersuineruvoq. Tamanna nunatsinni pisortat ataatsimut aningaasaqarneranni atasinnaasumik ineriartornissaq pillugu anguniakkamik pingaarnermik qulakkeerinninniarnermi pisariaqarpoq.

Politikkikkut pingaarnersiuiernermi tunngaviusoq pitsaanerusoq

Politikkikkut pingaarnersiuiernermi ersarissumik sinaakkusiinissamik kiisalu siunissami politikikkut aningaasat atornissaannut kiffaangissuseqarnissamik qulakkeerinninniarnermik inatsit tunngaveqarpoq. Tamanna aamma aningaasaqarnermut politikkip aarlerinanginneranut, aningaasaliisartut taarsigassarsititsisartullu tatiginissinnaanerannut atatillugu pingaartuuvoq.

Isertitat qaangerlugit, pisortani aningaasartuutit piffissap ingerlanerani alliartunnginnissaat pillugu, aningaasaqarnikkut sinaakkummik tunngaviusumik inatsit aalajangiivoq. Taamaattumik missingersuutit naatsorsuutillu pillugit, Namminersorlutik Oqartussani kommunitiluu ataasiakkaani, ukiuni sisamani piffissaq siumut kingumullu, ukiumut aningaasaqarfiusumut atatillugu isigalugu, missingersuutini oqimaaqatigiinnissaq imaluunniit missingersuutini sinneqartoornissaq inatsimmik piumasarineqarpoq. Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup naatsorsuutai naapertorlugit, inatsisissatut siunnersuummi anguniakkanik malinnineq, atasinnaanermut ajornartorsiutinik annertuumik annikillitsineranik kinguneqassaaq.

Aqqissuusseqqinnermik aningaasartuutitut anikillisaasinnaanernik aamma aqqissuusseqqinnermik aningaasaliinernillu namminersortut suliaqarfiannik ineriartortitsineranik, missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsit piumasaqaateqassaaq.

Inuiaqatigiinni ineriartornerup imaluunniit suliniutinik allanik immikkut pingaarnersiunerit kingunerisaannik, suliassa qarfiit ilaat alliertortussaanerisa, kingunerissavaa pisortani aningaasartuutinik ingerlatsinermi ineriartornerup aqunneqarnissaanut piunasaqarnerup suliassa qarfiit akornanni aningaasanik nutserisariaqalernissaq. Nalinginnaasumik, suliniarnerit nutaat kiisalu pingaarnersiunerit, suliassa qarfinnit allanik aningaasalersorneqartariaqalissapput, sualummik avammut niuernikkut namminersorlunilu suliassa qarfimmi isertitat annertusineqanngippata.

Sanaartornermi suliassa qarfik

Sanaartornermi suliassa qarfimmi piffissami sivitsortumi iluarsaassinissamut kinguaattooruteqartoqarpoq, sanaartornermi suliassa qarfinnut annertuunik aningaasaliisariaqalersitsisumik. Iluarsaassinissamut kinguaattooruteqarnerujussuaq, ingerlaavartumik iluarsaassinissaq pillugu ingerlatsinermi aningaasartuutinik pisarialinnik kinguartitsinermit tunngaveqarpoq. Taamaattumik iluarsaassinissamut kinguaattooruteqarneq kinguaassatsinnit taarsigassarsinermik taaneqarsinnaavoq. Aserfallatsaaliuinermik iluarsaassinissamillu kingulliussineq aamma suliffeqarnermut kingunipiloqartitsivoq. Taamaattumik missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsimmi piunasaqarpoq, kommunit Namminersorlutillu Oqartussat sanaartornermut aningaasartuutaat, missingersuutini minnerpaamik aalajangersimasumik annertussuseqassasut.

Pisortani aningaasartuutinik aqutsinermit sinaakktissat pitsaernerusut – aningaasartuutinik, taarsigassarsianik aningaasaliinernillu aqutsineq

Isertitat immikkut ittut pisortani aqutsinermi aningaasartuutinik kivitsissanngillat, piffissarli ungasissoq eqqarsaatigalugu aningaasaliinernut atorneqassapput. Tamanna tunngavigalugu, piffissaq ungasinnerusq eqqarsaatigalugu aningaasaliinernut, naatsorsuuserinermi aaqqissuussinermit aningaasaateqarfinnik, immikkut isertitanik katersuiffiusussamik, pilersitsisoqassasq siunnersuutigineqarpoq.

Matuma saniatigut pisortat taarsigassarsiaannik aqutsinermit anguniakkanik tunngavinnillu nutaangorsakkanik inatsisitigut tunngavilersuinermik, missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsit imaqarpoq. Inatsisip ilaatigut aalajangersarpaa, pisortat taamaallaat taarsigassarsinnaasut, tamanna aningaasaqarnermut politikkip atasinnaassusaanik pitsanngorsaaqataasinnaappat, kiisalu pisortat ineqarnermut, inuussutissarsiornermut attaveqatigiinnermullu suliassanut taamaallaat taarsigassarsisassasut, taakku taarsigassarsianut ernianik akiliutinillu, atuisut akiliutaannik qaffaanikkut imaluunniit saniatigut isertitanit sipaarutinillu akilerneqarsinnaappata. Tunngavimmik matuminnga oqaasertaliorneq Akiitsunut Aningaasaliinernullu Periusissamut maannakkut atuuttumut sanilliullugu oqilisitsineruvoq. Pisortani ingerlatsinikkut aningaasartuutinik sipaaruteqartitsisinnaasunik, isertitanillu annertusisinnaasunik tapiisinnaasunik, attaveqatigiinnikkut suliniutinut, atatillugu oqilisitsineq pissusissamisoortutut isigineqarpoq.

2009-mi nunarsuarmi aningaasarliornerup kingunerani, nunami ataatsimut aningaasaqarnerup aqunneqarneranut tunngatillugu ingerlatseriaatsimik sukaterineq ukkatarinninnerunerlu nunarsuarmi atugaalersimavoq, kiisalu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutigineqartumi EU-p Kalaallit Nunaannut piunasaqaataanni ilaasimalluni. Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut

pisariaqartitaanut piumasaanullu tulluuttumik, missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsimmik nutaamik atulersitsineq, suleqatit aningaasaliisullu aningaasaqarnikkut aqutsinermut aamma pisortani aningaasaqarnermut tatiginnilernissaannut, assut pingaaruteqartutut nalilerneqarpoq.

Nunap unammillersinnaassusaa misissorneqaraangat benchmark-erneqaraangallu, soorlu Global Competitiveness Report-imi World Economic Forum-imit ukiumut suliarineqartartumi, nunap aningaasaqarnerata patajaatsuunera pisortallu aningaasaqarnerata aqulluarneqarnera, nunap unammillersinnaassusaanik misissuinermi najoqqutarisat pingaartuupput. Aningaasaliisartut tatiginnissusaat qulakkeerniaraanni, pisortani aningaasaqarnermik pitaasumik qajannaatsumillu aqutsineq pingaaruteqarpoq.

Siunnersuutip suliarineqarnissaa

Naalackersuisut isumaqarput inatsisissatut siunnersuut, ukiuni aggersuni amerlasuuni pisortani aningaasaqarnermik sinaakkusersuisussaasoq, pingaaruteqartorujussuusoq. Taamaattumik pingaaruteqarpoq siunnersuutip, Inatsisartunit peqqissaartumik politikikkut suliarineqarnissaa. Taamaattumik Naalackersuisut siunnersuutigaat, inatsisissatut siunnersuutip aappassaaneerneqarnera pingajussaaneerneqarneralu 2016-imi ukiakkut ataatsimiinnermi suliarineqassasut.

Tassunga atatillugu ilanngullugu oqaatigisinnaavara, siunnersuummut allannguutiniq siunnersuuteqarnissami Naalackersuisut isumaliuteqarmata. Siunnersuummi paragrafit 29-anut 30-annullu, tamarmik amigartooruteqarnermi aningaasaliissutit millisinnerisigut amigartoorutit aaqinneqarnissaannut tunngasunik, allanngortitsiniarnermut tunngapput. Ukiumi ataatsimi naatsorsuutitigut amigartooruteqarnerup, ukiuni tulliuttuni aningaasaliissutinik millisitsinikkut aaqinneqarnissaa aalajangersakkani atuuttunit piniarneqarpoq. Periaaseq tamanna, aalajangersakkap pingaarnerup § 2-ani ukiut sisamakkaarlugit sulisarnissamut aalajangersakkamut akerliuvoq.

Pissusissamisoortutut isigineqarpoq siunnersuummi paragraf 31-mi Kukkunersuiuermut Ataatsimiititaliap ilanngunneqarnera.

Aamma, pineqaatissiissutinut taarsigassiisarnermullu aalajangersakkat ilaannik, maannakkut kommunalbestyrelse pillugu inatsisip ataani allassimasunik, ilanngussissalluni naleqqutissanersoq isumaliutigineqarpoq. Ilaatigut malittarisassani taakkunani allaqqavoq, tunngavigisat ilaat naapertorlugit Nakkutilliisoqarfik, kommunalbestyrelsemi ilaasortanut pinngitsaaliissutinik akilersuisussanngortitsisinnaasoq imaluunniit taarsiissuteqarnissamik piumasaqaateqarsinnaasoq.

Naggataatigullu Naalackersuisut nalilerpaat, aningaasaateqarfimmi aningaasanik atorneqanngitsunik katersuuttoqalertarnera pinngitsoortinniarlugi, Sanaartornermut Nutarterinermullu Aningaasaateqarfiup aqunnerarnera pillugu aalajangersakkat iluaqutaasumik misissorneqarsinnaanersut.

Neriuutigaara, Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap suliaqartutut, allannguutissatut siunnersuutissamut isumaliuteqarnermut tapersersuillutik ilanngutissasut,

taamaasilluni ukiakkut ataatsimiinnerup aallartinnginnerani matumunnga kiisalu inatsimmut tunngatillugu Inatsisartuni annertuumik tapersersuisoqarniassammat. Taamatullu pingaaruteqarpoq, missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsisip taama tunngaviutigisup, Inatsisartuni annertuumik tapersersorneqarnissaa, taamaasilluni inatsit ukiuni arlalinni, inuiaqatigiinnut kalaallinut iluaqutaasinnaassammat.

Naggataatigut inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaatinullu tassunga tunngasunut innersuussissaanga.

Taamatut oqaaseqarlunga Naalakkersuisut sinnerlugit, siunnersuut Inatsisartunut suliassanngortippara.